

Nr 20,

Av herr **Johansson, Johan Bernhard**, om skrivelse till
Konungen angående avskaffande av rätt till fribiljetter
och fria frakter å statens järnvägar.

Under de senaste åren har uppmärksamheten vid flera tillfällen riktats på de oegentligheter, som äro förknippade med fribiljettordningen vid statens järnvägar. Statens järnvägars personal, såväl högre som lägre, åtnjuta i stor utsträckning fria resor på svenska statens järnvägar. Men icke nog härmed. För att de även skola åtnjuta fria resor på enskilda och utländska järnvägar, äga dessa senares personal som komensation härför i stor utsträckning rätt till fri färd å statsbanorna. Fribiljetterna äro ingalunda avsedda allenast för tjänsteresor utan utnyttjas i stor utsträckning för nöjes- och rekreationsresor och omfatta i vissa fall jämväl befattningshavarens familj och betjäning. Att detta system fått opåtalat florera, så länge som skett, är mer än märkvärdigt. Man frågar sig onekligen: Varför få då icke postverkets personal fria frimärken, telegrafverkets personal fri telegrambefordring och fria telefonsamtal för sina enskilda behov o. s. v.

Av vad anledning kan en statens järnvägars tjänsteman resa gratis för att rekreera sig i Italien under det att ett annat verks tjänsteman måste betala vanlig avgift för resa även på den kortaste sträcka inom landet. Härtill kommer, att fribiljetter självfallet i stor utsträckning utnyttjas vid högtider och sålunda förorsaka en väsentlig ökning i den vid dessa tidpunkter stora trafiken.

Riksdagens revisorer har vid den av dem år 1922 verkställda granskningen av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning haft sin uppmärksamhet riktad på dessa missförhållanden (Revisorernas berättelse del I, sid. 113 ff.). Av den utredning, som av revisorerna verkställts, framgår, att stående fribiljetter för personer, som icke äro anställda i statens järnvägars tjänst, gällande alla statens järnvägar, åtnjötos under 1922 av 716 personer (650 i I klass och 58 i II klass), under det att s. k. frikort (stående fribiljetter å vissa sträckor av statens järnvägar) innehades av 349 personer (39 i I klass, 275 i II klass och 35 i III klass). Några statistiska uppgifter rörande fribiljetter för personer, som äro anställda i statens järnvägars

tjänst, har icke lämnats, men säkert är, att desamma skulle visa häpnadsväckande siffror. Om principerna för fribiljetters utdelande innehåller revisorernas berättelse följande. »Enligt den av järnvägsstyrelsen fastställda fribiljettordningen vid statens järnvägar gällde under år 1921 för fri resa å nämnda järnvägar två slag av fribiljetter, nämligen dels stående fribiljetter (skandinavisk fribiljett, årskort, frikort samt stående fribiljett för resa å bandelen Tomtebodas—Stockholm C, avsedd för personal tillhörande kontrollkontoret, statistiska kontoret, biljett- och blankettkontoret samt inrikes taxebyråns tariffavdelning), dels ock tillfälliga fribiljetter (tjänstebiljett, specialfribiljett, pensionärsfribiljett och hushållsfribiljett). Vad först beträffar frikorterna utfärdas under vissa villkor sådana, gällande å samtliga statens järnvägar under viss tid av året eller å särskild bandel av nämnda järnvägar under hela året eller viss tid därav för bland andra ordinarie och extra tjänstemän vid statens järnvägar, samt för barn, tillhörande ordinarie, extra ordinarie eller extra tjänstemäns eller arbetares familj. Den närmare utsträckning, i vilken nämnda frikort under år 1921 tilldelats tjänstemännen, framgår av följande, revisorerna från järnvägsstyrelsen tillhandahållna uppgifter: En ordinarie tjänsteman hade 24 fribiljetter pr år, varav 4 gällande för resa, som översteg 600 km. längd. Extra ordinarie tjänsteman hade 12 fribiljetter pr år, varav 2 gällande för resa, överstigande 600 km. längd. Extra tjänsteman hade efter 1 års tjänstgöring 6 fribiljetter för år, av vilka 1 gällande för resa, överstigande 600 km. längd. Dessutom utlämnades hushållsbiljetter i följande omfattning, nämligen för ordinarie tjänsteman 48 biljetter för år, för extra ordinarie tjänsteman 24 biljetter för år samt för extra tjänsteman 12 biljetter för år. Beträffande långresor gällde för hushållsbiljetterna samma inskränkningar som ovan sagts. I fråga om fribiljetter för barn till järnvägspersonal gäller, att maximialdern numera utgör 18 år.»

Revisorerna avgåvo i ämnet följande uttalande: Av inhämtade uppgifter framginge, att rätt till avgiftsfri färd å statens järnvägar förekomme i synnerligen stor omfattning, icke allenast för järnvägarnas egen personal utan jämväl för andra statens befattningshavare och även för enskilda personer, vilka icke på grund av tjänsteställning kunde hänföras till någon av nyssnämnda kategorier. Därvid vore att märka, att denna rätt icke vore beroende av hurvida resa skett i tjänsten eller för något offentligt ändamål utan tillkomme vederbörande även för resor av helt och hållet privat natur. Det torde vara uppenbart, att genom berörda förhållande statens järnvägar årligen ginge miste om en icke oväsentlig inkomst. Enligt revisorernas mening vore det fördenskull angeläget, att de bestämmelser, som i detta avseende av järnvägsstyrelsen meddelats, underkastades en närmare granskning och revidering. Härvid syntes i första rummet böra uppmärksammas den mellan statens järn-

vägar och järnvägsföreningen träffade överenskommelsen, beträffande vilken det syntes revisorerna kunna starkt sättas i fråga, huruvida den borde bibehållas. En långtgående inskränkning av rätten till stående fribiljetter för enskilda personer, som icke vore i statens järnvägars tjänst, syntes vidare befogad. Överhuvud förefölle det revisorerna föreligga goda skäl för en omläggning av principerna för tilldelande av fribiljetter i riktning mot att rätten till avgiftsfria resor förbehölles allenast sådana fall, där bärande och sakliga skäl motiverade dess förekomst.

Av det yttrande, som järnvägsstyrelsen avgivit med anledning av revisorernas uttalande i frågan (Revisorernas berättelse del III, sid. 173 ff.), inhämtas, att styrelsen uppgiver sig sedan länge haft sin uppmärksamhet riktad på frågan och tid efter annan föreslagit inskränkningar i fribiljettsrätten, ävensom att styrelsen för närvarande hade under övertvägande, huruvida och i vilken mån ytterligare inskränkningar borde kunna vidtagas i fribiljettsförmånerna för statens järnvägars egen personal, särskilt beträffande hushållsmedlemmarnas resor.

I detta sammanhang torde böra framhållas, att fribiljetter icke utgöra någon löneförmån, utan att ifrågavarande befattningshavare åtnjuta samma löneförmåner som motsvarande befattningshavare i statens övriga verk.

Den enda rationella lösningen synes mig emellertid vara, att alla slags fribiljetter avskaffas. Ingen anledning finnes att upplåta statens järnvägars materiel för gratis nöjesresor vare sig för järnvägens tjänstemän eller andra utvalda. Vad resor i tjänsten angå, bör ifrågavarande personal utan undantag kunna likställas med statens övriga befattningshavare.

Vad ovan sagts om fria biljetter gäller i huvudsak jämväl rätten till fria frakter för befattningshavare vid statens järnvägar.

Jag anhåller fördenskull,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att det nuvarande fribiljettsystemet vid statens järnvägar och rätten till fria frakter för befattningshavare därstädes skyndsamt måtte avskaffas.

Stockholm den 18 januari 1923.

J. B. Johansson,
Fredrikslund.